

Przedmiotowe zasady oceniania z biologii w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu

1. Uczniowie zostają poinformowani przez nauczyciela prowadzącego

o przedmiotowych zasadach oceniania na początku każdego roku szkolnego, a o ewentualnych poprawkach natychmiast po ich wprowadzeniu.

2. Ocenianie ucznia ma na celu:

- bieżące i systematyczne obserwowanie postępów ucznia w nauce
- pobudzanie rozwoju umysłowego ucznia, jego uzdolnień i zainteresowań przedmiotem
- wdrażanie ucznia do systematycznej pracy, samokontroli i samooceny
- ukierunkowanie samodzielnej pracy ucznia
- semestralne i roczne podsumowanie wiadomości i umiejętności oraz określenie na tej podstawie stopnia opanowania przez ucznia materiału dydaktycznego przewidzianego na dany okres
- dostarczanie rodzicom informacji o postępach ucznia w formie wpisu do zeszytu przedmiotowego
- dopasowywanie organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela do warunków klasowych

3. Ocenianie wiedzy i umiejętności ucznia jest dokonywane systematycznie, w różnych formach, w warunkach zapewniających obiektywność oceny. Stopnie szkolne są jawne dla ucznia i jego rodziców, na prośbę ucznia lub jego rodzica nauczyciel krótko uzasadnia je.

Uczniowie i ich rodzice są na bieżąco informowani o postępach edukacyjnych, poprzez:

- informację ustną,
- wpisy do zeszytu przedmiotowego.

Sprawdzone i ocenione prace ucznia na jego prośbę lub prośbę jego rodziców mogą być wypożyczone do domu.

Rodzice (prawni opiekunowie) mają także możliwość wglądu w pisemne prace swoich dzieci:

- w czasie indywidualnych spotkań z nauczycielem przedmiotu,
- na zebraniach ogólnych,

4. Ocenie na lekcji podlegają :

- odpowiedzi ustne (uczeń zobowiązany jest być przygotowanym z przynajmniej trzech ostatnio zrealizowanych tematów)
- odpowiedzi pisemne (tzw. kartkówki) -treści jednej lekcji
- odpowiedzi pisemne (tzw. kartkówki) -treści trzech lekcji
- sprawdziany pisemne, testy (zapowiadane na tydzień lub dwa ,wcześniej przed terminem sprawdzianu obejmują większą część materiału np. rozdział) oraz projekty
- zadania domowe, samodzielne notatki z lekcji
- aktywności na lekcji (za 4 plusy ocena bdb)
- prace dodatkowe (referaty, prace samodzielne wymagające korzystania z różnych źródeł informacji biologicznej)

- udział w konkursach biologicznych, olimpiadach, reprezentowanie szkoły

5. Sprawdziany są obowiązkowe, w razie nieobecności ucznia z przyczyn losowych na sprawdzianie nauczyciel wyznacza dodatkowy termin w ciągu dwóch tygodni od rozdania prac.

- Poprawa oceny niedostatecznej otrzymanej z kartkówki jest dobrowolna. Musi odbywać się poza lekcjami na konsultacjach organizowanych przez nauczyciela.
- Brak podręcznika (1 na dwoje uczniów), co uniemożliwia przeprowadzenie lekcji (tematu), jest równoznaczne z nieprzygotowaniem ucznia do lekcji.

6. Ucznia obowiązuje systematyczna praca:

W wyjątkowej sytuacji uczeń może zgłosić nauczycielowi nie przygotowanie do lekcji(przed lekcją).

7. Przy wystawianiu oceny semestralnej (końcoworocznej) największą wagę mają oceny z testów (sprawdzianów) oraz realizacji projektów i konkursów.

Kategoria	Waga oceny
Sprawdzian	6
Kartkówka	4
Odpowiedź	3
Aktywność/praca na lekcji	3
Praca domowa (z ostatniej lekcji/długoterminowa – projekt)	3/5
Aktywność/zebrane 4 plusy	3
Konkurs	6
Praca w grupach	3
Ćwiczenia z mikroskopem	4

8. W przypadku uzyskania przez ucznia oceny niedostatecznej za pierwszy semestr obowiązuje zaliczenie materiału nauczania obowiązującego w I semestrze.

9. Oceny są ustalane na podstawie następujących kryteriów:

- kryteria oceny z biologii z prac pisemnych (testy, sprawdziany)
- ◆ poniżej 20% niedostateczny
- ◆ 20%-30% + niedostateczny
- ◆ 31% -42% dopuszczający
- ◆ 43%-49% +dopuszczający
- ◆ 50% -62% dostateczny
- ◆ 63%-74% + dostateczny
- ◆ 75% -82% dobry
- ◆ 83% -89% + dobry
- ◆ 90% -95% bardzo dobry
- ◆ 96%-99% + bardzo dobry
- ◆ 100% –celujący

10. Po zaproponowaniu przez nauczyciela oceny śródrocznej i końcoworocznej uczeń może ją poprawić do tygodnia przed konferencją klasyfikacyjną rady pedagogicznej.

11. Kryteria oceny z biologii:

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- opanował w 100% podstawę programową
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadzie biologicznej
- potrafi systematyzować i hierarchizować wiadomości
- uzyskuje maksymalne wyniki z prac pisemnych

Ocena bardzo dobra(5)

uczeń:

- posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w nowych sytuacjach
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania biologiczne, posługując się nabytymi umiejętnościami
- potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo-skutkowych
- potrafi wiązać wiedzę z kilku przedmiotów przy rozwiązywaniu zadań
- wypowiedzi ucznia są samodzielne, wyczerpujące pod względem merytorycznym, poprawne rzeczowo i językowo

- potrafi samodzielnie interpretować zjawiska i bronić swoich poglądów
- przeprowadza doświadczenia biologiczne

Ocena dobra (4)

uczeń:

- zna i rozumie poznane na lekcjach pojęcia i procesy biologiczne,
 - poprawnie stosuje terminologię biologiczną,
 - rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne,
- a trudniejsze wykonuje pod kierunkiem nauczyciela, z pewną dozą samodzielności i inwencji
- potrafi korzystać z różnych źródeł informacji w celu odczytywania, interpretowania i przetwarzania informacji zapisanych w postaci tekstu, tabel, wykresów, fotografii, modeli, schematów

Ocena dostateczna (3)

uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie nieprzekraczającym wymagań zawartych w podstawie programowej
- zna i rozumie podstawowe pojęcia i procesy biologiczne,
- wykonuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o średnim poziomie trudności
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji biologicznej
- stosuje wiedzę w typowych sytuacjach
- posługuje się terminologią biologiczną, popełniając nieliczne błędy

Ocena dopuszczająca (2)

uczeń:

- posiada poważne braki w wiedzy, nie wykluczają one jednak możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy w ciągu dalszej nauki
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności, przy wyraźnej pomocy nauczyciela
- odpowiedzi ucznia są fragmentaryczne, popełnia błędy rzeczowe, nie potrafi ująć zagadnienia całościowo
- posiadane umiejętności przy zaangażowaniu ucznia umożliwiają jego edukację na następnym poziomie nauczania
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela omawia budowę i zasady funkcjonowania organizmów
- zna i rozumie podstawową terminologię biologiczną

Ocena niedostateczna(1)

uczeń:

Nie opanował wymagań na ocenę dopuszczającą.

Otrzymanie danej oceny oznacza jednocześnie opanowanie wiedzy i umiejętności z poziomu niższego.

Wszelkie sprawy nie ujęte w Przedmiotowych Zasadach Oceniania z biologii rozstrzygane będą zgodnie

z Zasadami Wewnątrzszkolnego Oceniania obowiązującymi w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu.

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy pierwszej szkoły ponadpodstawowej

w zakresie podstawowym od 2019 roku

Temat	Poziom wymagań				
	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
1. Znaczenie nauk biologicznych					
1. Znaczenie nauk biologicznych	<i>Uczeń:</i> - definiuje pojęcie <i>biologia</i> - wskazuje cechy organizmów - wymienia dziedziny życia, w których mają znaczenie osiągnięcia biologiczne - wykorzystuje różnorodne źródła i metody do pozyskiwania informacji	<i>Uczeń:</i> - wyjaśnia, jakie cechy mają organizmy - podaje przykłady współczesnych osiągnięć biologicznych - wyjaśnia znaczenie nauk przyrodniczych w różnych dziedzinach życia - odróżnia wiedzę potoczną od wiedzy uzyskanej metodami naukowymi	<i>Uczeń:</i> - omawia cechy organizmów - wyjaśnia cele, przedmiot i metody badań naukowych w biologii - omawia istotę kilku współczesnych odkryć biologicznych - analizuje różne źródła informacji pod względem ich wiarygodności	<i>Uczeń:</i> - wyjaśnia, na czym polegają współczesne odkrycia biologiczne - analizuje wpływ rozwoju nauk biologicznych na różne dziedziny życia - wyjaśnia, czym zajmują się różne dziedziny nauk biologicznych, np. bioinformatyka	<i>Uczeń:</i> - wykazuje związek współczesnych odkryć biologicznych z rozwojem metodologii badań biologicznych - wyjaśnia związek pomiędzy nabytą wiedzą biologiczną a przygotowaniem do wykonywania różnych zawodów współczesnych zawodów - odnosi się krytycznie do informacji pozyskanych z różnych źródeł, w tym internetowych
2. Zasady prowadzenia badań biologicznych	- wymienia metody poznawania świata - definiuje pojęcia <i>doświadczenie, obserwacja, teoria naukowa, problem badawczy, hipoteza, próba badawcza, próba kontrolna, wniosek</i> - wymienia etapy badań biologicznych - wskazuje sposoby dokumentacji wyników badań biologicznych	- wskazuje różnicę między obserwacją a doświadczeniem - rozdziela problem badawczy od hipotezy - rozdziela próbę badawczą od próby kontrolnej - odczytuje i analizuje informacje tekstowe, graficzne i liczbowe - odróżnia fakty od opinii	- wyjaśnia, na czym polega różnica między obserwacją a doświadczeniem - formułuje główne etapy badań do konkretnych obserwacji i doświadczeń biologicznych - wyjaśnia i omawia zasady prowadzenia i dokumentowania badań - planuje przykładową obserwację biologiczną - wykonuje dokumentację przykładowej obserwacji	- analizuje etapy prowadzenia badań biologicznych - ocenia poprawność zastosowanych procedur badawczych - planuje, przeprowadza i dokumentuje proste doświadczenie biologiczne - interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe w typowych sytuacjach - formułuje wnioski - odnosi się do wyników uzyskanych przez innych badaczy	- określa warunki doświadczenia - właściwie planuje obserwacje i doświadczenia oraz interpretuje ich wyniki - stosuje dwa rodzaje prób kontrolnych w przeprowadzonych doświadczeniach - wskazuje różnice między danymi ilościowymi a danymi jakościowymi

3. Obserwacje biologiczne	• wskazuje różnicę między obserwacją makroskopową a obserwacją mikroskopową • wymienia, jakie obiekty można zobaczyć gołym okiem, a jakie przy użyciu różnych rodzajów mikroskopów • podaje nazwy elementów układu optycznego i układu mechanicznego mikroskopu optycznego • wymienia cechy obrazu oglądanego pod mikroskopem optycznym • obserwuje pod mikroskopem optycznym gotowe preparaty	• przedstawia zasady mikroskopowania • prowadzi samodzielnie obserwacje makro- i mikroskopowe • oblicza powiększenie mikroskopu	• wyjaśnia sposób działania mikroskopów: optycznego i elektronowego • porównuje działanie mikroskopu optycznego z działaniem mikroskopu elektronowego • wymienia zalety i wady mikroskopów optycznych oraz elektronowych • definiuje i stosuje pojęcie <i>zdolność rozdzielcza</i> przy opisie działania różnych typów mikroskopów	• wykonuje samodzielnie preparaty mikroskopowe • przeprowadza obserwację przygotowanych preparatów mikroskopowych • prawidłowo dokumentuje wyniki obserwacji preparatów mikroskopowych	• planuje i przeprowadza nietypowe obserwacje • na podstawie różnych zdjęć, zamieszczonych w literaturze popularno-naukowej wskazuje, za pomocą jakiego mikroskopu uzyskano przedstawiony obraz oraz uzasadnia swój wybór • na podstawie różnych źródeł wiedzy objaśnia zastosowanie mikroskopów w diagnostyce chorób człowieka
2. Chemiczne podstawy życia					
1. Skład chemiczny organizmów. Makro- i mikroelementy	• klasyfikuje związki chemiczne na organiczne i nieorganiczne • wymienia związki budujące organizm • klasyfikuje pierwiastki na makroelementy i mikroelementy • wymienia pierwiastki biogenne	• definiuje pojęcie <i>pierwiastki biogenne</i> • wyjaśnia pojęcia <i>makroelementy</i> i <i>mikroelementy</i> • wymienia znaczenie wybranych makro- i mikroelementów	• przedstawia hierarchiczność budowy organizmów na przykładzie człowieka • omawia znaczenie wybranych makro- i mikroelementów	• uzasadnia słuszność stwierdzenia, że pierwiastki są podstawowymi składnikami organizmów	• wskazuje kryterium podziału pierwiastków • na podstawie różnych źródeł wiedzy wskazuje pokarmy, które są źródłem makro- i mikroelementów
2. Znaczenie wody dla organizmów	• wymienia właściwości wody • wymienia funkcje wody dla organizmów • podaje znaczenie wody dla organizmów	• przedstawia właściwości wody • wyjaśnia znaczenie wody dla organizmów	• charakteryzuje właściwości fizykochemiczne wody i ich znaczenie dla organizmów • uzasadnia znaczenie wody dla organizmów • określa, za jakie właściwości wody	• wykazuje związek między właściwościami wody a jej rolą w organizmie • przedstawia i analizuje zawartość wody w różnych narządach ciała człowieka	• przeprowadza samodzielnie nietypowe doświadczenia dotyczące zmian napięcia powierzchniowego wody oraz właściwie interpretuje wyniki

			odpowiadają wskazane zjawiska, np. unoszenie lodu na powierzchni wody		
3. Węglowodany – budowa i znaczenie	• klasyfikuje węglowodany na cukry proste, dwucukry i wielocukry • podaje przykłady cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów • nazywa wiązanie O-glikozydowe • wymienia właściwości cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów	• określa kryterium klasyfikacji węglowodanów • wyjaśnia, w jaki sposób powstaje wiązanie O-glikozydowe • omawia występowanie i znaczenie cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów • wskazuje sposoby wykrywania glukozy i skrobi	• wskazuje różnice w budowie między poszczególnymi cukrami prostymi • porównuje i charakteryzuje budowę wybranych cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów	• ilustruje powstawanie wiązania O-glikozydowego • planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające wykryć glukozę w soku z winogron i skrobię w bulwie ziemniaka	• uzasadnia, że wybrane węglowodany pełnią funkcję zapasową • planuje doświadczenie mające na celu wykrycie glukozy i skrobi w materiale biologicznym
4. Białka – budulec życia	• przedstawia budowę aminokwasów • podaje nazwę wiązania między aminokwasami • wyróżnia białka proste i złożone • podaje przykłady białek prostych i złożonych • wymienia funkcje białek w organizmie człowieka	• podaje kryteria klasyfikacji białek • wskazuje wiązanie peptydowe • omawia funkcje przykładowych białek	• odróżnia białka proste od złożonych • wskazuje grupy funkcyjne aminokwasów, które biorą udział w tworzeniu wiązania peptydowego	• przedstawia rolę podstawnika (R) w aminokwasie • charakteryzuje przykładowe białka w pełnieniu określonej funkcji	• wykazuje związek budowy białek z ich funkcjami w organizmie człowieka
5. Właściwości i wykrywanie białek	• definiuje pojęcia <i>koagulacja</i> i <i>denaturacja</i> • wymienia czynniki wywołujące koagulację i denaturację białka • opisuje doświadczenie wpływu jednego z czynników fizykochemicznych na białko	• wyjaśnia, na czym polegają koagulacja białka i denaturacja białka • określa warunki, w których zachodzą koagulacja białka i denaturacja białka • klasyfikuje czynniki wywołujące denaturację, dzieląc je na czynniki fizyczne i chemiczne • zgodnie z instrukcją	• rozróżnia koagulację białka od denaturacji białka • planuje doświadczenie wpływu różnych czynników fizykochemicznych na białko	• porównuje proces koagulacji białek z procesem denaturacji białek • wskazuje znaczenie koagulacji i denaturacji białek dla organizmów • przeprowadza doświadczenie dotyczące wpływu różnych czynników fizykochemicznych na białka	• planuje i przeprowadza doświadczenie wykrywające białka w materiale biologicznym

		przeprowadza doświadczenie wpływu wybranego czynnika na białko			
6. Lipidy – budowa i znaczenie	• klasyfikuje lipidy ze względu na budowę cząsteczki • przedstawia budowę lipidów prostych i złożonych • nazywa wiązanie estrowe • wymienia znaczenie lipidów	• podaje różnicę między lipidami prostymi a lipidami złożonymi • odróżnia tłuszcze właściwe od wosków • klasyfikuje kwasy tłuszczowe na nasycone i nienasycone • przedstawia klasyfikację lipidów – wskazuje kryterium tego podziału (konsystencja, pochodzenie)	• charakteryzuje lipidy proste i lipidy złożone • przeprowadza doświadczenie dotyczące wykrywania obecności lipidów w nasionach słonecznika • wskazuje związek między obecnością wiązań podwójnych w kwasach tłuszczowych a właściwościami lipidów	• porównuje poszczególne grupy lipidów • omawia budowę fosfolipidów i ich znaczenie w rozmieszczeniu w błonie biologicznej	• wyjaśnia związek między budową poszczególnych lipidów a funkcjami, które pełnią w organizmach • planuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące wykrywania lipidów w materiale roślinnym
7. Budowa i funkcje kwasów nukleinowych	• wyróżnia rodzaje kwasów nukleinowych • wymienia elementy budowy nukleotydu DNA i RNA • przedstawia znaczenie DNA i RNA • określa lokalizację DNA i RNA w komórkach • wymienia wiązania występujące w DNA • definiuje pojęcie <i>replikacja DNA</i> • wymienia rodzaje RNA	• charakteryzuje budowę DNA i RNA • wyjaśnia, na czym polega komplementarność zasad azotowych • wymienia inne rodzaje nukleotydów • wskazuje wiązania występujące w DNA • wyjaśnia, na czym polega proces replikacji DNA	• charakteryzuje budowę chemiczną i przestrzenną DNA i RNA • odróżnia nukleotydy budujące DNA od nukleotydów budujących RNA	• charakteryzuje podobieństwa i różnice w budowie DNA i RNA • wyjaśnia znaczenie DNA jako nośnika informacji genetycznej	• podaje przykłady innych nukleotydów niż nukleotydy budujące DNA i RNA • wskazuje ATP jako jeden z rodzajów nukleotydów
3. Komórka					
1. Budowa komórki eukariotycznej	• definiuje pojęcie <i>komórka</i> • wyróżnia komórki prokariotyczne i eukariotyczne • wymienia przykłady komórek prokariotycznych	• wskazuje i opisuje różnice między komórkami eukariotycznymi • podaje funkcje różnych komórek w zależności od miejsca ich występowania • rysuje wybraną komórkę	• stosuje kryterium podziału komórek ze względu na występowanie jądra komórkowego • charakteryzuje funkcje struktur komórki eukariotycznej • porównuje komórki	• na podstawie mikrofotografii rozpoznaje, wskazuje i charakteryzuje struktury komórkowe • wykonuje samodzielnie i obserwuje nietrwały preparat mikroskopowy	• wyjaśnia, dlaczego komórki mają niewielkie rozmiary • argumentuje i wyjaśnia przyczyny różnic w budowie i funkcjonowaniu komórek

	i eukariotycznych • wskazuje na rysunku i nazywa struktury komórki eukariotycznej • rozróżnia komórki: zwierzęcą, roślinną i grzybową • wymienia elementy budowy komórki eukariotycznej	eukariotyczną na podstawie obserwacji mikroskopowej • buduje model przestrzenny komórki eukariotycznej	eukariotyczne • na podstawie schematów, rysunków, zdjęć i opisów wskazuje struktury komórkowe		• wykazuje związek między budową organelli a ich funkcją
2. Budowa i znaczenie błon biologicznych	• nazywa i wskazuje składniki błon biologicznych • wymienia właściwości błon biologicznych • wymienia podstawowe funkcje błon biologicznych i krótko je opisuje • wymienia rodzaje transportu przez błony (transport bierny: dyfuzja prosta i dyfuzja ułatwiona; transport czynny, endocytoza i egzocytoza) • definiuje pojęcia <i>osmoza</i> , <i>dyfuzja</i> , <i>roztwór hipotoniczny</i> , <i>roztwór izotoniczny</i> , <i>roztwór hipertoniczny</i>	• omawia model budowy błony biologicznej • wyjaśnia funkcje błon biologicznych • wyjaśnia różnice między transportem biernym a transportem czynnym • odróżnia endocytozę od egzocytozy • analizuje schematy transportu substancji przez błony biologiczne • stosuje pojęcia <i>roztwór hipertoniczny</i> , <i>roztwór izotoniczny</i> i <i>roztwór hipotoniczny</i> • konstruuje tabelę, w której porównuje rodzaje transportu przez błonę biologiczną	• omawia właściwości błon biologicznych • charakteryzuje rodzaje transportu przez błony biologiczne • wyjaśnia rolę błony komórkowej • porównuje zjawiska osmozy i dyfuzji • przedstawia skutki umieszczenia komórki roślinnej oraz komórki zwierzęcej w roztworach: hipotonicznym, izotonicznym i hipertonicznym • wykazuje związek między budową błon a ich funkcjami	• analizuje rozmieszczenie białek i lipidów w błonach biologicznych • wyjaśnia rolę i właściwości błony komórkowej i tonoplastu w procesach osmotycznych • wykazuje związek między budową błony biologicznej a pełnionymi przez nią funkcjami • planuje doświadczenie mające na celu badanie wpływu roztworów o różnym stężeniu na zjawisko osmozy w komórkach roślinnych • na wybranych przykładach wyjaśnia różnice między endocytozą a egzocytozą	• planuje i przeprowadza doświadczenie dotyczące transportu substancji przez błony biologiczne • wyjaśnia, dlaczego błona biologiczna jest selektywnie przepuszczalna i omawia, jakie to ma znaczenie dla komórki
3. Budowa i rola jądra komórkowego	• definiuje pojęcia <i>chromatyna</i> , <i>chromosom</i> • podaje budowę jądra komórkowego • wymienia funkcje jądra komórkowego • przedstawia budowę	• identyfikuje elementy budowy jądra komórkowego • określa skład chemiczny chromatyny • wyjaśnia funkcje poszczególnych	• charakteryzuje elementy jądra komórkowego • charakteryzuje budowę chromosomu • wyjaśnia znaczenie spiralizacji chromatyny w chromosomie	• dowodzi przyczyn zawartości różnej liczby jąder komórkowych w komórkach eukariotycznych • uzasadnia stwierdzenie, że jądro komórkowe	• uzasadnia znaczenie upakowania DNA w jądrze komórkowym • wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecność porów jądrowych

	chromosomu	elementów jądra komórkowego - wymienia i identyfikuje kolejne etapy upakowania DNA w jądrze komórkowym - rysuje skondensowany chromosom i wskazuje elementy jego budowy	wykazuje związek między budową jądra komórkowego a jego funkcją w komórce	odgrywa w komórce rolę kierowniczą	
4. Składniki cytoplazmy	- definiuje pojęcie cytozolu - wymienia składniki cytozolu - podaje funkcje cytozolu - wymienia funkcje cytoszkieletu - podaje budowę oraz funkcje mitochondriów, siateczki - śródpłazmatycznej, rybosomów, wakuoli, lizosomów, aparatu Golgiego	- wyjaśnia funkcje cytoszkieletu - charakteryzuje budowę i funkcje siateczki śródpłazmatycznej, rybosomów, wakuoli, lizosomów, aparatu Golgiego, mitochondrium - omawia funkcje systemu błon wewnątrzkomórkowych - definiuje przedziałowość (kompartmentację)	- wyjaśnia, na czym polega funkcjonalne powiązanie między rybosomami, siateczką śródpłazmatyczną, aparatem Golgiego a błoną komórkową - omawia funkcje wakuoli - wyjaśnia, od czego zależy liczba i rozmieszczenie mitochondriów w komórce - porównuje siateczkę śródpłazmatyczną szorstką z siateczką śródpłazmatyczną gładką - wyjaśnia rolę rybosomów w syntezie białek - wyjaśnia rolę tonoplastu komórek roślinnych w procesach osmotycznych	- wyjaśnia związek między budową a funkcją składników cytoszkieletu - przedstawia błony wewnątrzkomórkowe jako zintegrowany system strukturalno-funkcjonalny oraz określa jego rolę w kompartmentacji komórki - wyjaśnia znaczenie lizosomów dla funkcjonowania komórek organizmu człowieka, np. układu odpornościowego - analizuje udział poszczególnych organelli w syntezie i transporcie białek poza komórkę	- określa zależność między aktywnością metaboliczną komórki a ilością i budową mitochondriów - wyjaśnia rolę przedziałów komórkowych w wytwarzanych przez nie różnych substancjach, np. enzymach
5. Cykl komórkowy	- definiuje pojęcia cykl komórkowy, mitozę, cytokinezę - przedstawia i nazywa etapy cyklu komórkowego	- wyjaśnia rolę interfazy w cyklu życiowym komórki - analizuje schemat przedstawiający zmiany ilości DNA i chromosomów	- wyjaśnia przebieg cyklu komórkowego - wskazuje, w jaki sposób zmienia się ilość DNA w cyklu komórkowym	- uzasadnia konieczność podwojenia ilości DNA przed podziałem komórki - określa liczbę cząsteczek DNA w komórkach różnych organizmów	interpretuje zależność między występowaniem nowotworu a zaburzonym cyklem komórkowym

		w poszczególnych etapach cyklu komórkowego • charakteryzuje cykl komórkowy		w poszczególnych fazach cyklu komórkowego	
6. Znaczenie mitozy, mejozy i apoptozy	• definiuje pojęcia <i>mejoza, apoptoza</i> • przedstawia istotę mitozy i mejozy • przedstawia znaczenie mitozy i mejozy • wskazuje różnicę między komórką haploidalną a komórką diploidalną	• opisuje efekty mejozy • omawia na schemacie przebieg procesu apoptozy • rozróżnia po liczbie powstających komórek mitozę od mejozy • wskazuje, który proces – mitozę czy mejozę – prowadzi do powstania gamet, uzasadnia swój wybór	• porównuje zmiany liczby chromosomów w przebiegu mitozy i mejozy • wyjaśnia, na czym polega apoptoza • przedstawia istotę różnicy między mitozą a mejozą • określa znaczenie apoptozy w prawidłowym rozwoju organizmów	• wyjaśnia zmiany zawartości DNA podczas mejozy • wyjaśnia znaczenie mitozy i mejozy • wyjaśnia, dlaczego mejoza jest nazwana podziałem redukcyjnym	• argumentuje konieczności zmian zawartości DNA podczas mejozy • wyjaśnia związek między rozmnażaniem płciowym a zachodzeniem procesu mejozy • argumentuje, że proces apoptozy jest ważny dla prawidłowego funkcjonowania organizmu
4. Metabolizm					
1. Kierunki przemian metabolicznych	• definiuje pojęcia <i>metabolizm, anabolizm, katabolizm</i> • wymienia nośniki energii i elektronów w komórce • przedstawia budowę ATP • podaje funkcje ATP • definiuje szlak metaboliczny i cykl metaboliczny	• wymienia cechy ATP i jego znaczenie w procesach metabolicznych • przedstawia rolę przenośników elektronów • odróżnia na ilustracji szlak metaboliczny od cyklu metabolicznego	• wyjaśnia różnicę między procesami katabolicznymi a procesami anabolicznymi • charakteryzuje szlak metaboliczny i cykl metaboliczny • omawia przemiany ATP w ADP	• wykazuje związek między budową ATP a jego rolą biologiczną • wykazuje, że procesy anaboliczne i kataboliczne są ze sobą powiązane • porównuje przebieg szlaków metabolicznych z przebiegiem cykli metabolicznych	• wyjaśnia, w jaki sposób ATP sprzęga procesy metaboliczne • definiuje i uzasadnia kryteria podziału przemian metabolicznych
2. Budowa i działanie enzymów	• definiuje pojęcia: <i>enzym, katalizator, kataliza enzymatyczna, energia aktywacji, centrum aktywne, kompleks enzym-substrat</i> • przedstawia budowę enzymów • podaje rolę enzymów	• charakteryzuje budowę enzymów • omawia właściwości enzymów • przedstawia sposób działania enzymów • wymienia etapy katalizy enzymatycznej • przeprowadza	• wyjaśnia znaczenie kształtu centrum aktywnego enzymu dla przebiegu reakcji enzymatycznej • wyjaśnia mechanizm działania i właściwości enzymów • wyjaśnia sposób	• wyjaśnia mechanizm katalizy enzymatycznej • rozróżnia właściwości enzymów	• interpretuje wyniki przeprowadzonego doświadczenia wykazującego wpływ enzymów z ananasa na białka zawarte w żelatynie

	w komórce wymienia właściwości enzymów	doświadczenie wykazującego wpływ enzymów z ananasa na białka zawarte w żelatynie	przyspieszania przebiegu reakcji chemicznej przez enzymy		
3. Regulacja aktywności enzymów	- definiuje pojęcia: <i>inhibitor, aktywator, ujemne sprzężenie zwrotne</i> - wymienia podstawowe czynniki wpływające na szybkość reakcji enzymatycznych - podaje rolę aktywatorów i inhibitorów enzymów - przedstawia sposoby regulacji aktywności enzymów	- określa, na czym polega inhibicja, aktywacja i ujemne sprzężenie zwrotne - opisuje wpływ aktywatorów i inhibitorów na przebieg reakcji enzymatycznej - omawia wpływ temperatury, wartości pH i stężenia substratu na działanie enzymów - przeprowadza doświadczenie badające wpływ temperatury na aktywność katalazy	- wyjaśnia wpływ stężenia substratu, temperatury i wartości pH na przebieg reakcji metabolicznej - porównuje mechanizm działania inhibitorów odwracalnych z mechanizmem działania inhibitorów nieodwracalnych - interpretuje wyniki doświadczenia dotyczącego wpływu wysokiej temperatury na aktywność katalazy	- planuje i przeprowadza doświadczenie mające wykazać wpływ dowolnego czynnika na aktywność enzymu - wyjaśnia mechanizm ujemnego sprzężenia zwrotnego jako sposobu regulacji przebiegu szlaków metabolicznych	interpretuje i przewiduje wyniki doświadczenia wpływu różnych czynników na aktywność enzymów
4. Oddychanie komórkowe. Oddychanie tlenowe	- definiuje pojęcie <i>oddychanie komórkowe</i> - wymienia rodzaje oddychania komórkowego - zapisuje reakcję oddychania tlenowego - określa znaczenie oddychania komórkowego dla funkcjonowania organizmu - wymienia etapy oddychania tlenowego - lokalizuje etapy oddychania tlenowego w komórce - wymienia czynniki wpływające na intensywność oddychania	- analizuje na podstawie schematu przebieg glikolizy, reakcji pomostowej, cyklu Krebsa i łańcucha oddechowego - przedstawia rolę przenośników elektronów w procesie oddychania tlenowego - omawia czynniki wpływające na intensywność oddychania tlenowego	- wskazuje substraty i produkty poszczególnych etapów oddychania tlenowego - wykazuje związek między budową mitochondrium a przebiegiem procesu oddychania tlenowego - omawia przebieg poszczególnych etapów oddychania tlenowego	- uzasadnia, że oddychanie komórkowe ma charakter kataboliczny - wskazuje miejsca syntezy ATP w procesie oddychania tlenowego - przedstawia zysk energetyczny z utleniania jednej cząsteczki glukozy w trakcie oddychania tlenowego - wykazuje związek między liczbą i budową mitochondriów a intensywnością oddychania tlenowego	- porównuje zysk energetyczny w poszczególnych etapach oddychania tlenowego - wyjaśnia, dlaczego łańcuch oddechowy zachodzi wyłącznie w warunkach tlenowych

	tlenowego				
5. Procesy beztlenowego uzyskiwania energii	• definiuje pojęcie <i>fermentacja</i> • wymienia rodzaje fermentacji • wymienia organizmy przeprowadzające fermentację • określa lokalizację fermentacji w komórce i ciele człowieka • nazywa etapy fermentacji • podaje zastosowanie fermentacji w życiu codziennym	• odróżnia fermentację mleczanową od fermentacji alkoholowej • przedstawia przebieg poszczególnych etapów fermentacji mleczanowej • omawia wykorzystanie fermentacji mleczanowej i alkoholowej w życiu człowieka	• wyjaśnia przebieg poszczególnych etapów fermentacji mleczanowej • porównuje i wyjaśnia różnicę między zyskiem energetycznym w oddychaniu tlenowym a zyskiem energetycznym fermentacji mleczanowej • określa warunki zachodzenia fermentacji • przedstawia różnice w przebiegu fermentacji mleczanowej i alkoholowej • wskazuje miejsce i rolę przenośników elektronów w procesie fermentacji	• porównuje drogi przemian pirogronianu w fermentacji i w oddychaniu tlenowym • porównuje oddychanie tlenowe z fermentacją mleczanową • tworzy i omawia schemat przebiegu fermentacji	• wyjaśnia, dlaczego utlenianie tego samego substratu energetycznego w warunkach tlenowych dostarcza więcej energii niż w warunkach beztlenowych • wyjaśnia, dlaczego w erytrocytach zachodzi fermentacja mleczanowa, a nie oddychanie tlenowe
6. Inne procesy metaboliczne	• wymienia składniki pokarmowe jako źródła energii • definiuje pojęcia <i>glukoneogeneza</i>, <i>glikogenoliza</i> • wskazuje miejsce i zarys przebiegu przemian białek i tłuszczów w organizmie człowieka	• wyjaśnia, na czym polegają glukoneogeneza i glikogenoliza • przedstawia rolę składników pokarmowych jako źródła energii • określa warunki i potrzebę zachodzenia w organizmie człowieka glikogenolizy i glukoneogenezy • podaje znaczenie procesu utleniania kwasów tłuszczowych	• omawia znaczenie utleniania kwasów tłuszczowych • na podstawie schematów omawia przebieg utleniania kwasów tłuszczowych, przemian białek i glukoneogenezy • wyjaśnia, w jakich sytuacjach dochodzi do przemian tłuszczów i białek w komórkach człowieka	• wyjaśnia różnicę między glikolizą a glukoneogenezą • wyjaśnia przebieg rozkładu białek, cukrów i tłuszczów • określa znaczenie acetylo-CoA w przebiegu różnych szlaków metabolicznych • wyjaśnia, w jaki sposób organizm pozyskuje energię ze składników pokarmowych • na podstawie schematu przemian metabolicznych określa powiązania między glukoneogenezą, glikogenolizą, oddychaniem tlenowym oraz utlenianiem kwasów	• wykazuje związek między procesami metabolicznymi (utleniania kwasów tłuszczowych, glukoneogenezy, glikogenolizy) a pozyskiwaniem energii przez komórkę

				tłuszczowych	
--	--	--	--	--------------	--